

FELJTONI

ISPIS

Uloga diplomacije Crkve u borbi za neovisnost Hrvatske (7/9)

FOTO: ANTE MATEŠA / IKA // POGLED NA BAZILIKU SV. PETRA I HRVATSKA ZASTAVA

ZAGREB (IKA) 20. 11. 2025. / 21:00

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Borba za međunarodno priznanje i uspostavu neovisne Republike Hrvatske početkom devedesetih godina 20. stoljeća bila je maratonski diplomatski i politički proces, vođen istodobno s obrambenim ratom (usp. Holjevac Tuković, 2019, str. 63). Unutar tog složenog procesa, uloga Katoličke Crkve, posebno Svete Stolice (Vatikana), nadilazila je uobičajene diplomatske okvire, pretvarajući se u vjerodostojnu i legitimacijsku potporu hrvatskom narodu.

Dok su se državne institucije tek uspostavljale i teško probijale u međunarodnim krugovima, diplomatska mreža Crkve i njezin međunarodni autoritet bili su ključni instrumenti za artikuliranje prava hrvatskog naroda na samoodređenje. Prepoznavanje i priznanje Hrvatske od strane Vatikana, koje je prethodilo priznanju Europske zajednice, predstavljalo je povijesnu prekretnicu, ne samo političku, već i duboku simboličnu potvrdu tisućljetne povezanosti s civilizacijskim krugom Zapada (usp. Isto, str. 63).

Crkva kao čuvar suvereniteta u naslijeđu totalitarizma

Tijekom cijelog 20. stoljeća, a osobito u razdoblju jugoslavenskog komunizma, Katolička Crkva u Hrvatskoj zadržala je status jedine velike institucije koja nije bila potpuno podređena ateističkoj državi. Borba kardinala Alojzija Stepinca za autonomiju i kanonsku slobodu postavila je temelj za institucionalni suverenitet Crkve (usp. Isto, str. 59). Kada je 1990. godine započeo demokratski preobražaj, Crkva je ušla u proces tranzicije s neokrnjenim moralnim kapitalom, koji je postao neprocjenjiv u inozemnim diplomatskim nastojanjima.

Prijelazom iz totalitarnog sustava u demokraciju, hrvatski biskupi, predvođeni kardinalom Franjom Kuharićem, jasno su stali uz pravo hrvatskog naroda na vlastitu državu, što je imalo dvostruki učinak: dalo je legitimitet novoozabranoj demokratskoj vlasti na unutarnjem planu i snažno odjeknulo u međunarodnoj katoličkoj zajednici. Kroz snažne poruke mira i pozive na poštovanje ljudskih prava, biskupi su u domaćem javnom prostoru oblikovali političku kulturu koja je težila neovisnosti, ali temeljenu na europskim i kršćanskim vrijednostima.

Glas Vatikana i osobni angažman Pape

Diplomacija Svete Stolice temeljena je na moralnom autoritetu, a ne na vojnoj ili ekonomskoj moći, što joj je omogućilo jedinstvenu poziciju u borbi za hrvatsku neovisnost. Njezina uloga očitovala se u tri međusobno povezana aspekta: ranom diplomatskom pritisku, javnom zalaganju Pape Ivana Pavla II. te povijesnom činu priznanja.

Zahvaljujući širokoj mreži nuncijatura i globalnoj komunikaciji, Svetoj Stolici bio je rano dostupan detaljan uvid u prirodu sukoba na području bivše Jugoslavije. Već 1991. godine, Vatikan je poduzeo aktivni, nenametljivi diplomatski rad kod svjetskih sila. Objasnjavana je nelegitimitet centralističkih težnji i srpske agresije te se naglašavalo neotuđivo pravo Hrvata na samoodređenje (usp. Isto, str. 58). Ovaj rani pritisak bio je presudan jer je pomogao prebaciti fokus međunarodne zajednice s pokušaja umjetnog očuvanja Jugoslavije na nužnu zaštitu ugroženog naroda i priznavanje novonastalih država.

Istodobno, papa Ivan Pavao II. (poljski Papa s osobnim iskustvom života u totalitarizmu) bio je izuzetno angažiran te je poznao kompleksnu povijest hrvatskoga naroda (usp. Eterović, 2024, str. 35). Njegovi javni apeli za mir i pravdu u Hrvatskoj bili su redoviti i jasni. Papa je, kao vrhovni duhovno-moralni autoritet Katoličke Crkve, koristio svaku priliku kako bi informirao svjetsku javnost o stradanju Hrvata i o povredama temeljnih ljudskih prava (usp. Bogešić, 2013, str. 71). Ta dosljedna potpora bila je snažan protuotrov za jugoslavensku propagandu, koja je nastojala Hrvatsku prikazati kao isključivog krivca.

Konačni i najvažniji diplomatski potez dogodio se 13. siječnja 1992. godine, kada je Sveta Stolica, u dogovoru s Njemačkom, ali tehnički *prva* unutar međunarodnog diplomatskog kruga, objavila da priznaje Republiku Hrvatsku i Republiku Sloveniju kao suverene i neovisne države (usp. Šestak, 2024, str. 240). Ovaj povijesni čin imao je neprocjenjivu težinu. Odluka univerzalnog autoriteta bila je snažan signal ostalim, neodlučnim državama te je uvelike ubrzala i legitimirala proces međunarodnog priznavanja Hrvatske, koje je uslijedilo od zemalja Europske zajednice tri dana kasnije.

Humanitarna i mirovna diplomacija

Uz političko priznanje, Crkva je odigrala iznimno važnu ulogu na humanitarnom i mirovnom planu, a ti su se naponi također pokazali kao učinkovit oblik diplomacije.

Crkva je mobilizirala svoju globalnu karitativnu mrežu (Caritas Internationalis) i lokalne strukture kako bi osigurala neprekinut dotok humanitarne pomoći u ratne zone. Ova mreža postala je jedan od najvažnijih kanala za pomoć, demonstrirajući međunarodnu solidarnost i potrebu za djelovanjem. Humanitarni konvoji nisu bili samo zalihe hrane i lijekova; oni su predstavljali vidljivi znak prisutnosti međunarodne zajednice i moralne brige.

Osim pružanja pomoći, Crkveni dužnosnici – uključujući apostolske nuncije i lokalne biskupe – služili su kao neovisni svjedoci ratnih zločina. Njihova izvješća su prosljeđivana izravno u Vatikan, a potom i međunarodnim organizacijama, čime je Sveta Stolica postala važan izvor provjerenih informacija o razaranjima i kršenjima ljudskih prava. Ova informacijska diplomacija, vođena vjerodostojnošću institucije, bila je od determinirajuće važnosti za oblikovanje stavova u inozemnim ministarstvima vanjskih poslova.

Zaključak: Kontinuitet nacionalne vizije

Uloga diplomacije Katoličke Crkve u borbi za neovisnost Hrvatske 1990-ih godina temeljila se na institucionalnoj snazi, povijesnom kontinuitetu i međunarodnoj vjerodostojnosti. Crkva nije samo podržala uspostavu države, već je svojim diplomatskim i moralnim potezima – prije svega priznavanjem Svete Stolice – osigurala nužnu međunarodnu legitimaciju u najranijoj fazi Domovinskog rata.

NAJNOVIJE

- 11:40 Hrvati u Peruu proslavili 1100. obljetnicu Hrvatskog Kraljevstva i 40 godina pastoralne...
- 11:36 Priopćenje o susretu vjernika župe Mostarski Gradac s biskupom Pačićem
- 11:22 Oblježena 105. obljetnica smrti sluge Božjega biskupa Mahnića
- 10:21 Biskup Martinović primio članice Regionalne uprave Klanjateljica Krvi Kristove
- 10:18 Održan adventski koncert zborova Dubrovačke biskupije
- 10:01 Krštenje petog djeteta obitelji Kajfeš
- 08:32 Predbožićni posjet povjerenstava HRK-a socijalno-karitativnoj ustanovi u Križevcima
- 08:32 Nadbiskup Hranic krstio peto djetete obitelji Lovinčević
- 08:12 Proslavljena Nedjelja Caritasa, prva obljetnica biskupskog ređenja i podjela službe akolitata u...
- 08:07 Biskup Huzjak čestitao blagdan Hanuke

NAJAVE

Danas Sutra Ostalo --

Proslave spomenđana s. Marije Jule Ivanišević i njezinih susestara – Drinskih mučenica u BiH, Hrvatskoj i Sloveniji – BiH/Hrvatska/Slovenija

65. obljetnica od stradanja pomoraca na brodu „Petar Zoranić“ - Rijeka

Proslava svetkovine sv. Ivana od Križa u Karmelu u Brezovici - Zagreb

Susret biskupa Košiča s ravnateljima odgojno-obrazovnih ustanova - Sisak

Sprovod fra Franje Ninića - Tuzla

Proslava sv. Marije Krucifikse na dubrovačkim Pilama - Dubrovnik

Nadbiskup Križić kod sestara Ančela na blagdan sv. Marije Krucifikse di. Rose - Split

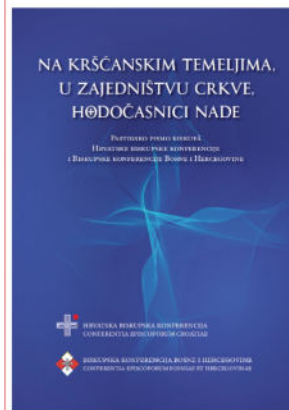
Svetkovina sv. Ivana od Križa u Karmelu sv. Josipa - Breznica Bakovačka

Spomendan bl. Jule Ivanišević u Starom Petrovom Selu - Staro Petrovo Selo

Dani službenice Božje Marije Krucifikse Kozulic u Zagrebu - Zagreb

Adventski program „Služba riječi uz paljenje svijeća na adventskom vijencu“ - Dubrovnik

Izvedba glazbeno-scenske adaptacije djela „Božićna priča“ - Zagreb / Novska

Ovaj čin nije bio samo politička odluka, već potvrda tisućljetne duhovne i kulturne povezanosti hrvatskog naroda sa zapadnokršćanskim krugom (usp. Bogašić, 2013, str. 80). Na taj je način, diplomatski čin iz 1992. godine, poslužio kao završni element u nizu kontinuiteta hrvatske državotvorne misli, čiji korijeni sežu do kršćanskih krunidbi i glagoljske tradicije (usp. Isto, str. 74). Crkvena diplomacija pokazala se kao vrijednosti te politički kompas koji je Hrvatsku, u trenutku najveće krize, uspješno usmjerio prema slobodi i neovisnosti, ostajući trajno utemeljen na temelje njezina međunarodno priznatog suvereniteta (usp. Eterović, 2024, str. 31).

Literatura:

Knjige

- Eterović, N. (2024). *Tiha moć. Diplomacija Svete Stolice*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.

Članci u časopisima i zbornicima

- Balaban, S. (2016). *Alojzije Stepinac – zaštitni znak vjere Hrvata katolika*, u „Bogoslovska smotra”, 86(4), 945–948.
- Bozanić, J. (2016). *Govori i pozdravi na svečanom otvaranju 56. Teološko-pastoralnog tjedna 26. siječnja 2016.*, u „Bogoslovska smotra”, 86(3), 519–540.
- Dukić, J. (2015). *Alojzije Stepinac, mješovita komisija i knjiga Juraja Batelje “Rivellijeva zavjera laži. Blaženi Alojzije Stepinac i Srpska Pravoslavna Crkva*”, u „Crkva u svijetu”, 50(4), 664–668.
- Filić, A. (2016). *Predstavljanje knjige ‘Colloquium academicum: Blaženi Alojzije Stepinac – katolički uzor čovjekoljublja*, u „Bogoslovska smotra”, 86(4), 941–944.
- Horvat, V. (1996). *Nadbiskup Alojzije kardinal Stepinac i totalitarni režim*, u „Obnovljeni život”, 51(1–2), 149–165.
- Šanjek, F. (1997). *Dr. Alojzije Stepinac i Nezavisna Država Hrvatska u svjetlu nadbiskupova dossiera Svetoj Stolici (1943.)*, u „Croatia Christiana Periodica”, 21(40), 97–105.

Autor: Ante Mateša (ante.matesa@hkm.hr)

*** Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.**

Krunidba i krst: Kršćanstvo kao temelj hrvatske državnosti (1/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta” kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Glagoljica: Pismo koje je čuvalo vjeru i narod (2/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta” kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice

Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Matela donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Katoličanstvo kao identitet naroda kroz stoljeća (3/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice

Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Matela donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Doprinos Katoličke Crkve obrazovanju i kulturi u Hrvatskoj (4/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice

Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Matela donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Pojedinci vjere i njihov doprinos oblikovanju identiteta hrvatskog naroda (5/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice

Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Matela donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Alojzije Stepinac: Predstavnik patnje naroda i njegovih nadanja (6/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice

Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Matela donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.